

به مناسبت برگزاری دومین سمپوزیوم مطالعات میان رشته‌ای در علوم پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی زنجان تقدیم می‌کند:

انستیتو مطالعات میان رشته‌ای در علوم پزشکی

2nd Iranian Symposium on Interdisciplinary
Studies in Medical Sciences
Virtual Event
May. 19-20, 2021

ریشه‌های مشترک
رویش فردا

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Unesco Chair in
Social Health and
Development

کری و سکود سلامت جهانی و توسعه

پدیس امروز دانشگاه زنجان

ای نام تو بہترین سرآغاز

بی نام تو نامہ کی کنم باز

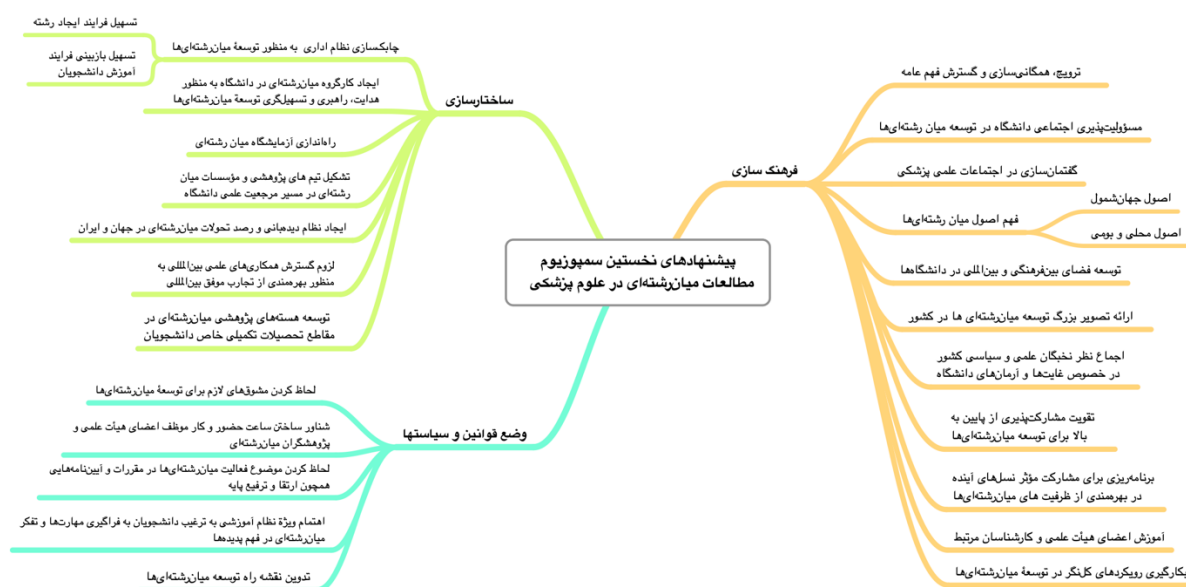
با همکاری و ہمراہی صمیمانہ:

موسسہ مطالعات فرہنگی و اجتماعی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

و ملی توسعه دانش‌های میان‌رشته‌ای»، «بررسی روند توسعه الگوهای میان رشته‌ای در ایران با رویکرد آینده پژوهی (آیین نامه ها، سیاستها، آسیب شناسی)»، «طراحی مدل مفهومی توسعه دانش‌های میان رشته‌ای» و «طراحی و تدوین برنامه‌های آموزشی میان‌رشته‌ای» توسط اعضای هیأت علمی و پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی زنجان با همکاری صمیمانه و ارزشمند «مرکز ملی تحقیقات راهبردی آموزش پزشکی (نصر)» وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعریف و اجرا شده است.

برگزاری نخستین سمپوزیوم مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم پزشکی در بهمن سال ۱۳۹۸ امکان مناسبی برای گفتگو و تعامل با اعضای اجتماعات علمی کشور را به دست داد. به دنبال برگزاری موفقیت آمیز این رویداد، مهمترین موضوعات مورد توجه خبرگان مطابق شکل ۱ احصا و گردآوری شد.

شکل ۱: یافته‌های حاصل از نخستین سمپوزیوم مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم پزشکی

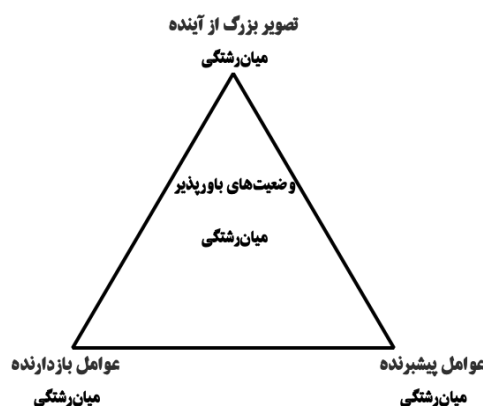
علاوه براین، به منظور بهره‌مندی از دانش‌ها و تجارب انباشته شده در مجموعه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، با همکاری «مؤسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی» طرح پژوهشی «آینده‌پژوهی دانش‌های میان‌رشته‌ای در علوم پزشکی» تعریف و اجرا شده است. در این طرح ضمن جلب مشارکت اعضای هیأت علمی و پژوهشگران وابسته به مؤسسات آموزش عالی و دانشگاه‌های سراسر کشور، تلاش شد از دیدگاه‌های سیاست‌گذاران کلان کشوری و نیز سایر نهادهای سیاست‌گذار و مرتبط از قبیل فرهنگستان علوم، فرهنگستان علوم پزشکی و شورای عالی انقلاب فرهنگی نیز استفاده شود.

حاصل این مطالعه، تحلیل روند پیشرفت دانش‌های میان‌رشته‌ای در جهان، بررسی تجرب دانشگاه‌های معتبر جهان، بررسی اسناد و تجرب ملی، احصای دیدگاه‌ها و نظریات اعضای اجتماعات علمی کشور از مجموعه دانشگاه‌های وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و نیز دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بوده است. این فرایند مطابق شکل ۲ بازنمایی شده است.

شکل ۲: فرایند مفهومی مطالعه روند توسعه دانش‌های میان‌رشته‌ای در علوم پزشکی

نقطه عطف پژوهش‌های مذکور، بکارگیری رویکردهای آینده‌پژوهی به منظور شناسایی عدم قطعیت‌های پیش‌رو و همچنین «یادگیری حین مشارکت و عمل» خبرگان و ذی‌نفعان در فرایند تدوین، صورت‌بندی، سناریوپردازی و طراحی الگوی توسعه دانش‌های میان‌رشته‌ای در علوم پزشکی بوده است. در این مشارکت تعداد ۱۷۷ نفر از متخصصان و خبرگان نظام علم و فناوری و آموزش علوم پزشکی کشور در سطوح ملی و دانشگاهی مشارکت داشتند. در این مشارکت‌ها سه مسأله اصلی تصویر بزرگ از آینده، عوامل پیش‌برنده میان رشته‌گی و عوامل بازدارنده میان رشته‌گی به شرح شکل ۳ در کانون‌هم‌اندیشی و گفتگو قرار گرفتند.

شکل ۳: ماتریکس تحلیل آینده توسعه دانش‌های میان‌رشته‌ای

برپایه رویکرد تحلیل ساختار-کارگزار^۲، ساختارها و نقش‌آفرینان کلیدی توسعه دانش‌های میان‌رشته‌ای در علوم پزشکی کشور شناسایی شدند. سپس با استفاده از ابزارها و روش‌های آینده‌پژوهی، ضمن تحلیل

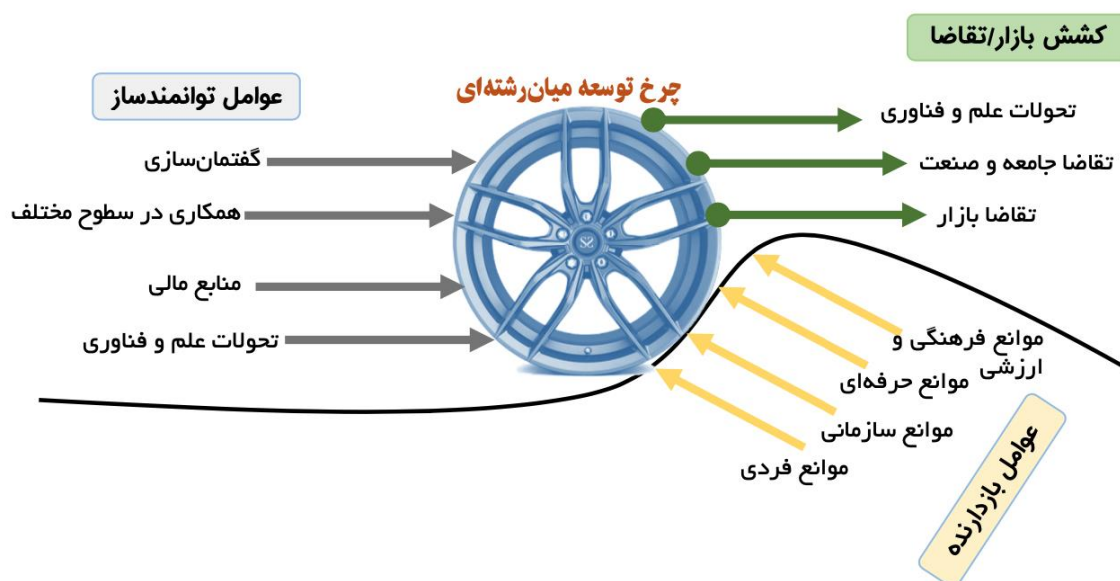
¹Participatory action learning

Agent-Structure

ساختاری عوامل و بازیگران سناریوهای پیش روی توسعه دانش های میان رشته ای، الگوی توسعه دانش های میان رشته ای طراحی شد.

مدل توصیفی توسعه دانش های میان رشته ای در علوم پزشکی

با توجه به پژوهش های انجام شده و نیز در نتیجه پشتیبانی و هماهنگی های ارزشمند معاونت آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مدیران و اعضای هیأت علمی دانشگاه های علوم پزشکی سراسر کشور مشارکت تحسین برانگیزی در احصا و گردآوری داده ها و اعتباربخشی به نتایج پژوهش داشتند. حاصل این پژوهش ها، تدوین مدل توصیفی پیشنهادی جهت توسعه مدل توسعه دانش های میان رشته ای در علوم پزشکی کشور مطابق شکل ۴ بود.

شکل ۴: طرح اولیه مدل توسعه دانش های میان رشته ای در علوم پزشکی

انسیتو مطالعات میان رشته‌ای در علوم پزشکی: گامی نو به سوی آینده‌ای روشن

دانشگاه علوم پزشکی زنجان، بعنوان مجری گستره کشوری طرح ارایه الگوی توسعه دانش های میان رشته ای، به پشتوانه تجربه ۶ ساله خود در اجرای این طرح، همزمان با برگزاری رویداد آنلاین کشوری دومین سمپوزیوم مطالعات میان رشته ای در علوم پزشکی، پیشنهاد تاسیس انسیتو کشوری مطالعات میان رشته ای در علوم پزشکی را ارائه می نماید.

اهداف

اهداف محوری تاسیس این انسیتو به شرح زیر هستند:

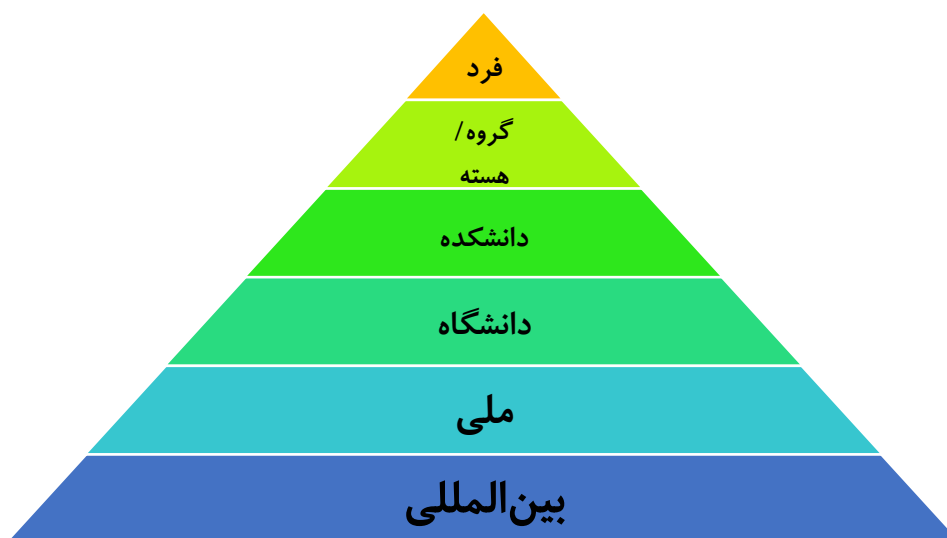
الف- توسعه مطالعات راهبردی و اجرائی

این مرکز از رهگذر تشکیل گروه های مطالعاتی مختلف، ساماندهی، سازماندهی، برنامه ریزی، شبکه سازی و آینده نگاری توسعه میان رشته ای علوم پزشکی کشور را بر عهده خواهد گرفت.

ب- گسترش همکاری های بین بخشی در سطوح مختلف

منظور از همکاری در سطوح مختلف، همکاری فردی بین چند پژوهشگر در رشته های مختلف برای انجام پژوهش و یا همکاری بین گروه های آموزشی یا هسته های پژوهشی، بین دانشکده ها، دانشگاه ها، در سطح ملی و یا بین المللی است که معمولا به شکل برنامه اقدام مشترک در قالب یک تفاهم نامه عملیاتی می شود (شکل ۶). مطابق آموزه های خودسازماندهی در سیستم های پیچیده در صورت ایجاد بستر مناسب

و مشوق‌های لازم افراد، گروه‌ها، دانشکده‌ها، دانشگاه‌ها برای بهره‌بردن از مشوق‌ها و همچنین حل چالش‌ها یا مسائل پژوهشی که با آن مواجه هستند همکاری را شکل می‌دهند.

شکل ۶: سطوح مختلف همکاری میان رشته ای

ج- گسترش همکاری در موضوعات مختلف

منظور از زمینه‌های مختلف همکاری، تقویت همکاری در مسائل و طرح‌های پژوهشی پیچیده (چند وجهی)، داده-محور، هدف-محور، آموزش-محور و تجربه-محور است.

- همکاری در مسائل پیچیده (چند وجهی): ذات مساله پژوهشی به شکلی است که حتی برای روشن شدن خود مساله باید افراد از رشته‌های مختلف حضور داشته باشند. طبیعتاً انجام پژوهش مستلزم نوآوری و همکاری نزدیک متخصصان از حوزه‌های علمی مختلف است. این مدل همکاری

در بین آزمایشگاه‌های تحقیقاتی بسیاری از دانشگاه‌ها انجام می‌پذیرد. محققان رشته‌های مختلف علاقمند به پژوهش‌های میان‌رشته‌ای به عنوان محقق پسادکتری و یا پژوهشگر میهمان برای دوره‌های زمانی ۱ تا ۳ ساله جذب می‌شوند.

○ **همکاری داده محور:** در این مدل همکاری برای تولید، ذخیره‌سازی و بهره‌برداری از داده‌ها در یک بستر مشترک، متخصصان از بخش‌های مختلف و نمایندگان دانشگاه‌ها حضور دارند. برای مثال داده‌های حاصل از بررسی بیماری‌های خاص در چند کوهورت مشخص در کشور به شکل کلان داده‌ها تهیه و نگهداری و پردازش می‌شود.

○ **همکاری هدف محور:** برای یک هدف مشترک معمولاً ساخت دستگاه، یا توسعه ابزار که دانش فنی گسترده‌ای لازم دارد پژوهشگران از رشته‌های مختلف همکاری می‌کنند. همچنین اهداف می‌تواند از جنس اهداف ملموس تا ناملموس تعریف گردند و همکاری‌ها برای دستیابی به اهدافی باشد که در سطح کلان در تحلیل مکتور به آنها اشاره کرده‌ایم.

○ **مشارکت در نشر:** گاهی همکاری‌ها صرفاً برای نوشتن کتاب و یا مقاله صورت می‌پذیرد. به این معنی که از افراد شاخص برای نشر کتاب یا مقاله دعوت به عمل می‌آید و یا مشارکت در ترویج و اشاعه علم، دانش و نوآوری، ثبت پتنت و آگاهی بخشی و ... تعریف می‌گردد.

○ **همکاری آموزش محور:** در این مدل همکاری آموزش‌ها و به ویژه برنامه‌های درسی آموزشی به شکل تیمی ارائه می‌شوند. به ویژه در موضوعات نوظهور و مواردی که محتوی آموزشی به تنهایی در تخصص و توانمندی یک فرد قرار ندارد.

○ همکاری تجربه محور: در این مدل همکاری فارغ از مدرک و تخصص مکتوب افراد، از افراد با تجربه برای بیان دیدگاه و مشارکت در انجام پژوهش دعوت می‌شود. همکاری‌های تجربه محور معمولاً برای انتقال تجربه و دانش و فناوری از افراد صاحب تجربه به تیم‌های تحقیقاتی میان‌رشته‌ای استفاده می‌شوند.

مأموریت‌ها

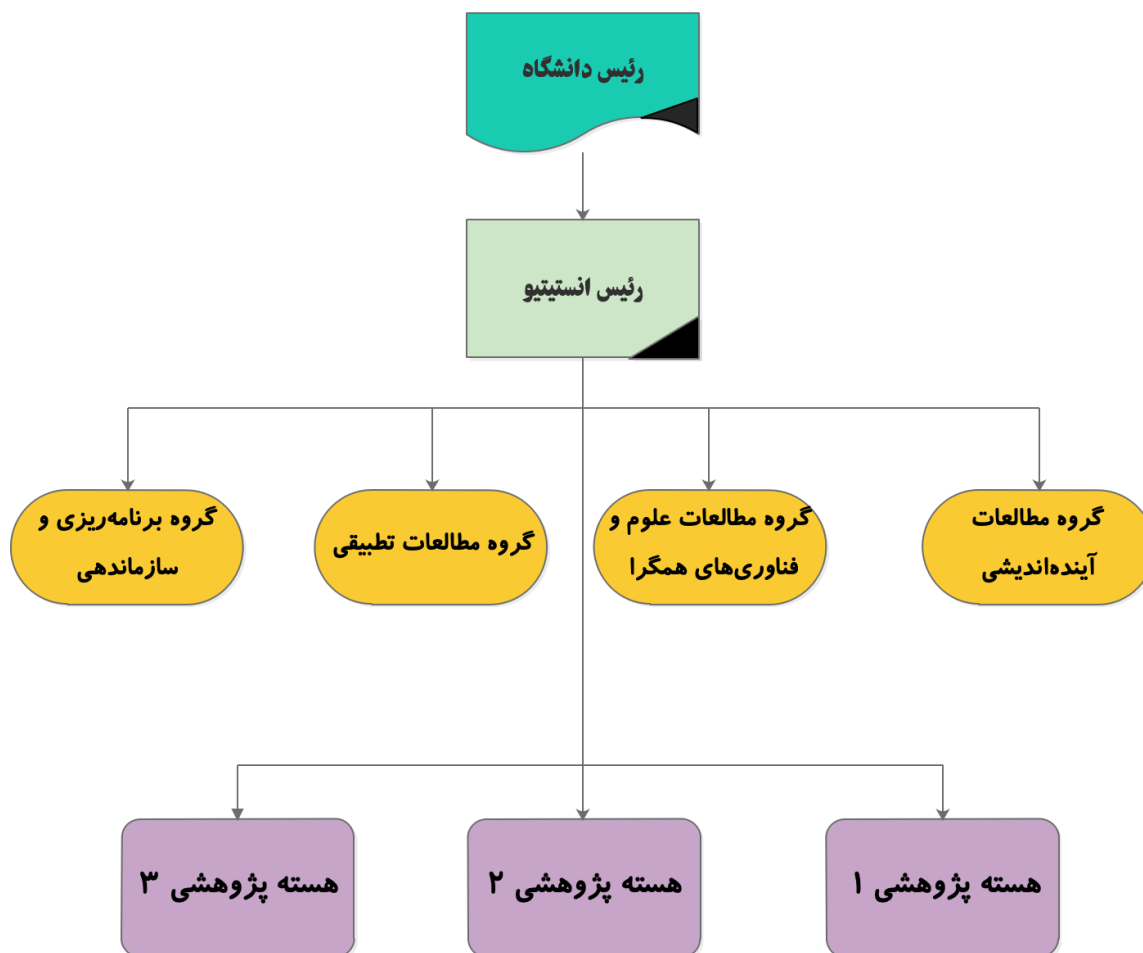
مهمترین مأموریت‌های این انستیتو عبارتند از:

- برنامه ریزی و حمایت از ایجاد و تقویت گروه‌ها/هسته‌های پژوهشی کشوری: این سیاست بدون ایجاد ساختار جدید در دانشگاه‌ها انجام می‌شود. اعضای هیات علمی از گروه‌ها یا دانشکده‌های مختلف می‌توانند هسته پژوهشی راه‌اندازی کنند. حضور عضو هیات علمی، عضو صنعتی شاخص (نماینده بخش صنعت مرتبط با زمینه کاری هسته/گروه پژوهشی) و یا دانشجوی پسادکتری در هسته پژوهشی به شدت تشویق می‌شود.
- برنامه ریزی و حمایت از جذب دانشجوی پسادکتری و یا پژوهشگر میهمان در گروه-ها/هسته‌های پژوهشی: در این سیاست می‌توان بخشی از هزینه‌های پژوهشگر میهمان را در قالب گرنت گروهی پرداخت کرد و یا از منابع تعریف شده در معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری استفاده کرد.

- **تقویت همکاری با جامعه و صنعت:** لازم است هسته‌های پژوهشی برای استمرار فعالیت خود، طرح‌های پژوهشی خارج از دانشگاه تعریف کنند. در ارزیابی‌های سالانه هسته‌های پژوهشی انعقاد حداقل یک قرارداد خارج از دانشگاه با صنایع و یا جامعه برای تداوم کار هسته لازم است.
- **تشویق همکاری در سطوح مختلف:** مشوق‌هایی باید توسط دانشگاه برای محاسبه امتیاز فعالیت‌های پژوهشی اعضای هیات علمی تعریف گردد تا همکاری‌ها تقویت شود. مثلاً اگر کار پژوهشی با دانشگاه‌های بین‌المللی تعریف شود امتیاز طرح مربوطه در ضریبی قابل توجه ضرب شود و اگر در سطح ملی این اتفاق افتد در ضریب دیگر.
- **گفتمان‌سازی:** دوره‌های آموزشی، سخنرانی و همایش‌ها و نشست‌ها و همچنین برنامه‌های معرفی دست‌آوردهای هسته‌ها و عرضه محصولات و دست‌آوردهای آنها در نمایشگاه‌های ملی و بین‌المللی.
- **سامانه گرنت گروهی:** گرنت گروهی مشروط به جذب طرح پژوهشی و پروژه از صنعت یا جامعه است و همانطور که توضیح داده شد، سامانه گرنت گروهی برای بهره‌مندی هسته‌های پژوهشی از حمایت‌های مالی و ارتقاء زیرساخت، تجهیزات، منابع انسانی و طراحی و اجرا می‌شود. در این سامانه اطلاعات گروه/هسته پژوهشی ثبت می‌شود به‌آزاء هر پروژه‌ای که هسته از صنعت یا جامعه دریافت کند متناسب با مبلغ پروژه گرنت تشویقی برای خرید تجهیزات مورد نیاز گروه/هسته، انتشار مقالات، کتاب، ثبت پتنت، شرکت در کنفرانس‌ها، دستمزد به دانشجویان پسادکتری و یا محقق میهمان و داده می‌شود.

ساختار سازمانی

ساختار سازمانی پیشنهادی انستیتو به شرح شکل زیر است:

بدین ترتیب، این انستیتو از چهار گروه مطالعاتی (study group) همراه با تعدادی هسته پژوهشی

مسئله محور تشکیل می شود.

گروه های مطالعاتی ساختارهایی متشکل از اعضای هیئت علمی و اندیشمندان شاغل یا همکار انستیتو می باشند که محورهای اصلی و راهبردی مطالعات مرکز را عهده دار هستند و خروجی های آنها در قالب های اجرایی مانند گزارشات مدیریتی و یا سیاستی در اختیار نهادهای تصمیم گیر یا سیاستگذار ذیربط قرار می گیرد. همچنین این گروه ها آماده واسپاری ماموریت های ملی، منطقه ای و بین المللی و نیز سفارشات مطالعاتی خواهند بود.

هسته های پژوهشی ساختارهای منعطف ماموریت محور یا مسئله محوری هستند که جهت اجرای پژوهش های مسئله محور برای مدتی تشکیل و توسط انستیتو هدایت و حمایت راهبردی می شوند. این هسته ها متشکل از اندیشمندان و پژوهشگرانی از دانشگاه های ایران و جهان بوده و بصورتی کاملا هدفمند و ماموریت گرا تشکیل و به اتمام می رسند.

گسترش هدفمند دانش‌های میان‌رشته‌ای

سرآغاز تحول در آموزش پزشکی

2nd Iranian Symposium on Interdisciplinary
Studies in Medical Sciences
Virtual Event
May. 19-20, 2021

ریشه‌های مشترک
رویش فردا

اردیبهشت ۱۴۰۰